

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРИНЦИПІВ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Запропоновано авторський підхід щодо систематизації облікових принципів, уточнено їх сутність та сформульовано новий принцип бухгалтерського обліку – принцип синергії для забезпечення інформатизації системи фінансового менеджменту суб'єктів господарювання в сучасних умовах еволюції світової та вітчизняної економік, для яких притаманна турбулентність, динамічність та нестабільність.

Ключові слова: принципи бухгалтерського обліку, облікова інформація, систематизація облікових принципів, інформатизація фінансового менеджменту.

Постановка проблеми. Сучасні особливості розвитку світової та вітчизняної економіки, для яких притаманні відкритість, нестабільність, динамічність і самоорганізація, обумовлюють необхідність створення і обґрунтування нових наукових підходів до розвитку бухгалтерського обліку, пріоритетним з яких є синергетичний розвиток.

В аспекті побудови бухгалтерського обліку як постачальника облікової інформації системі управління суб'єктами господарювання синергізм обумовлює зростання ефективності інформатизації системи управління. Можливість використання синергії щодо бухгалтерського обліку аналізувалася ще у минулому столітті. На необхідності облікової системи мати синергетичну ознаку наполягав у 1979 р. видатний вчений А.М. Кузьмінський, який відзначав, що обліку, як системі, притаманні такі змістовні ознаки, як організованість та синергізм.

Безперечними перевагами синергетичного розвитку системи бухгалтерського обліку є уможливлення спроможності цієї системи оперативно реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі економічних суб'єктів (зокрема через врахування впливу випадковостей на розвиток суспільства і економіки), можливість формування і надання облікової інформації з урахуванням існуючих та ймовірних інформаційних потреб користувачів, узгодженість руху інформаційних потоків у межах кожного суб'єкта господарювання.

Відправним кроком такого розвитку є визначення напрямів удосконалення та систематизації принципів бухгалтерського обліку з огляду на досягнення синергетичного ефекту для якісного інформаційного забезпечення фінансового менеджменту.

Метою статті є систематизація, доповнення та уточнення сутності облікових принципів у контексті інформатизації системи фінансового менеджменту суб'єктів господарювання в сучасних умовах еволюції світової та вітчизняної економік, для яких притаманна турбулентність, динамічність та нестабільність.

Виклад основного матеріалу. Дефініція «принцип» (від лат. *principium* – «основа») означає: те, що лежить в основі теорії, науки. Принципи бухгалтерського обліку – це правила, якими слід керуватися в бухгалтерському обліку при формуванні облікової інформації щодо суб'єкта господарювання.

У науковій літературі [1–12] пропонується значна кількість принципів бухгалтерського обліку, найпоширеніші з яких наведено у табл. 1. Позиція різних авторів узгоджена щодо виокремлення таких принципів бухгалтерського обліку: повне висвітлення, безперервність, вартісне вимірювання.

Таблиця 1

Принципи бухгалтерського обліку, які розглядаються в спеціальній літературі та запропоновані автором

Принципи бухгалтерського обліку	В.В. Сопко [1, с. 42–44]	Ф.Ф. Бутинець [2, с. 26–30]	М.А. Булатов [4, с. 40]	С.В. Свірко [3, с. 67]	В. Дерій [5, с. 68]	Н.Р. Антоні [6]	Пропонуються автором
Повне висвітлення, (суцільність, повнота, аналітичність)	+	+	+	+	+	–	+
Доказовість (матеріальність)	+	–	+	–	+	–	+
Автономність	+	–	–	+	+	+	+
Послідовність (стабільність, сталість)	+	–	–	+	+	–	–
Безперервність (історизм)	+	+	+	+	+	+	+
Нарахування та відповідність (співвідношення) доходів і витрат	–	–	–	+	+	–	–
Нарахування	+	–	–	–	–	+	+
Хронологія	–	–	–	–	–	–	+
Періодичність (звітний період)	+	+	–	+	+	–	+
Єдиний грошовий вимірник (вартісне вимірювання, грошова оцінка)	+	+	+	+	+	+	+
Історична собівартість (реалізація)	–	–	–	+	+	+	+
Обачність (консерватизм)	–	–	–	+	+	+	+
Превалювання сутності над формою	–	–	–	+	+	–	+
Двоїстість (подвійний запис)	+	–	–	–	+	+	–
Індивідуалізація та персоніфікація господарських фактів на аналітичних рахунках	+	–	–	–	+	–	–
Методологічна незалежність	–	+	–	–	–	–	–
Орієнтація обліку на досягнення стратегічних цілей	–	+	–	–	–	–	–
Результативність	–	+	–	–	–	–	–
Відповідальність	–	+	–	–	–	–	–
Оцінка результатів діяльності структурних підрозділів	–	+	–	–	–	–	–
Багатоваріантність	–	+	–	–	–	–	–
Прийнятність і багаторазове використання	–	+	–	–	–	–	–
Суттєвість (значущість)	–	–	–	–	+	+	–
Синергізм	–	–	–	–	–	–	+

Деякі з висловлених авторами принципів бухгалтерського обліку потребують додаткового обґрунтування у контексті їх практичного застосування усіма суб'єктами господарювання. Так, Ф.Ф. Бутинцем при вивченні сутності бухгалтерського управлінського обліку виокремлено принцип «оцінка результатів діяльності структурних підрозділів», щодо

якого виникає питання можливості застосування підприємствами, які не мають відокремлених структурних підрозділів або мають структурні підрозділи, які не ведуть певних видів діяльності. Крім того, такі принципи, як «прийнятність та багаторазове використання», «методологічна незалежність», «індивідуалізація та персоніфікація господарських фактів на аналітичних рахунках», «орієнтація обліку на досягнення стратегічних цілей», є, по суті, ознаками бухгалтерського обліку або вимогами користувачів щодо облікової інформації.

Окремі принципи бухгалтерського обліку, які застосовуються в зарубіжній практиці, у вітчизняній методології розглядаються як елементи методу бухгалтерського обліку, зокрема принцип двоїстості (подвійного запису).

Додаткового уточнення у вітчизняній методології бухгалтерського обліку потребує сутність таких принципів, як обачність, повне висвітлення, послідовність, безперервність, єдиний грошовий вимірник, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, автономність підприємства, періодичність, оскільки в українських наукових [7, с. 29–30] та нормативних [8] джерелах ці принципи розглянуто як принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. При цьому визначення принципів повного висвітлення, єдиного грошового вимірника, автономності підприємства надано виключно в контексті правил складання фінансової звітності.

Окремо зупинимось на принципі послідовності (стабільності, сталості), який полягає у необхідності постійного (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики, що формується, виходячи з вимог чинного законодавства та концептуальної основи побудови бухгалтерського обліку, що обрана підприємством. Зміна облікової політики можлива лише у випадках, передбачених П(С)БО, і має бути обґрунтована та розкрита додатково при наданні облікової інформації [8].

Цей принцип не можна застосовувати як базове правило бухгалтерського обліку, оскільки, з одного боку, він визначає вимоги щодо розкриття додаткової інформації у фінансовій звітності, а з іншого – його додержання «з року в рік» може знизити динамічність системи бухгалтерського обліку та обумовити зниження рівня інформатизації системи управління загалом.

Не можемо не погодитися з думкою М.С. Пушкаря, що «внаслідок відірваності системи обліку від проблем економіки, що можна пояснити історичними умовами формування цієї системи в умовах соціалізму, а також зацикленості бухгалтерського корпусу лише на внутрішній структурі та методології обліку, його інформаційні ресурси не відповідають вимогам не лише постіндустріального суспільства, а й навіть індустріального, яке було характерно для ХХ століття» [9, с. 15].

Питання систематизації принципів бухгалтерського обліку отримало певне висвітлення в працях науковців [3; 10; 11]. Так, С.В. Свірко наводить систематизацію принципів бухгалтерського обліку за такими групами: принципи-умови (автономність, безперервність, періодичність, єдиний вимірник), принципи-рекомендації (повне висвітлення, нарахування та відповідність доходів і витрат, історична собівартість) та принципи-обмеження (обачність, послідовність, превалювання сутності над фор-

мою) [3, с. 67]. Така класифікація некоректна щодо сутності терміна «принцип», згідно з якою принципи — це правила, тому суперечливим є розгляд принципів як рекомендацій, що фактично означає «правило-порада» (від лат. *recommendatio* — «порада»), оскільки принципи мають обов'язковий характер правила, а рекомендації — необов'язковий характер поради; відповідно суперечливою є запропонована група «принципи-обмеження», яку визначено як «обмеження щодо раніше наведених рекомендацій» [3, с. 67]. Крім того, принципи не можна розглядати як умови, тому що принципи є правилами, за якими треба будувати систему бухгалтерського обліку, а не умовами «функціонування облікової системи, що визначаються господарським оточенням суб'єкта господарювання» [3, с. 67].

Г. Мус та р. Ханшманн зробили спробу пов'язати принципи правильного ведення бухгалтерського обліку: 1) принципи достовірності, обачності та ясності; 2) похідні принципи; 3) принцип економічності [10, с. 52]. При цьому самі автори зазначають, що запропоновані ними похідні принципи не можна одностайно класифікувати [10, с. 51].

Заслугує на увагу розроблена німецьким вченим Й. Бетге «система принципів належного бухгалтерського обліку як результат та основа цілей бухгалтерського обліку та звітності», в якій виокремлено: принципи документування, загальні принципи, системні принципи, принципи відображення у звітності, принципи обрахування фінансового результату звітності року та принцип збереження капіталу [11, с. 44–64]. Поряд з безперечними перевагами цієї роботи існують суттєві недоліки: відсутність єдиного підходу щодо визначення класифікаційних ознак; неповнота запропонованих груп принципів (так, принцип відображення у звітності регламентує порядок відображення облікової інформації виключно в балансі підприємства (що обумовлює невизначеність щодо правил складання інших форм бухгалтерської звітності (звіту про фінансові результати, звіту про власний капітал тощо); розгляд у межах єдиної системи принципів бухгалтерського обліку та принципів організації бухгалтерського обліку без встановлення відповідних критеріїв їх поділу; виокремлення групи «системні принципи», що ставить під сумнів характер інших груп принципів — чи є вони безсистемними, якщо так, то чому вони розглянуті в загальній системі принципів.

У розвиток висловлених критичних зауважень та коментарів з огляду на досягнення синергетичного ефекту щодо інформатизації фінансового менеджменту систематизуємо та доповнимо облікові принципи, уточнимо їх сутність.

В основу систематизації принципів бухгалтерського обліку пропонуємо покласти «принцип Ейфелевої вежі» [11, с. 51], який передбачає, що окремі «опори» (принципи бухгалтерського обліку) підтримують «будівлю» (процеси бухгалтерського обліку та систему загалом), при цьому закінченість та інформаційна несуча спроможність системи бухгалтерського обліку досягаються тільки у випадку, коли окремі принципи бухгалтерського обліку в змозі підтримувати всю систему, та не відкидається жодна з існуючих «опор».

З огляду на отримані результати дослідження теоретичних засад реформування концепції облікової інформації для потреб управління про-

понуємо систематизувати принципи бухгалтерського обліку, виходячи зі змісту економічної категорії «облікова інформація» та процесів її формування (виявлення, вимірювання, реєстрація, групування, узагальнення, зберігання та передавання у вигляді бухгалтерської звітності) за групами:

1) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок формування сутності (документування) облікової інформації, – необхідно відносити принципи бухгалтерського обліку, якими слід керуватися у бухгалтерському обліку при документуванні (виявленні, реєстрації та передаванні у вигляді бухгалтерської звітності) облікової інформації суб'єкта господарювання;

2) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок вартісного вимірювання облікової інформації, – необхідно відносити принципи бухгалтерського обліку, якими слід керуватися в бухгалтерському обліку при оцінці (вимірюванні) облікової інформації суб'єкта господарювання;

3) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок відображення облікової інформації у часі, – необхідно відносити принципи бухгалтерського обліку, якими слід керуватися в бухгалтерському обліку при формуванні (групуванні, узагальненні, зберіганні та передаванні у вигляді бухгалтерської звітності) облікової інформації суб'єкта господарювання;

4) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок систематизації процесів формування облікової інформації в бухгалтерському обліку, – необхідно відносити принципи бухгалтерського обліку, якими слід керуватися в бухгалтерському обліку для забезпечення систематизації процесів формування облікової інформації суб'єкта господарювання та підвищення рівня ефективності системи бухгалтерського обліку загалом.

Відбір та систематизацію принципів бухгалтерського обліку здійснено на підставі критичної оцінки кожного з існуючих в літературі принципів бухгалтерського обліку щодо відповідності двом умовам:

1) принцип бухгалтерського обліку має відповідати значенню категорії «принцип», тобто бути правилом, яким слід керуватися в бухгалтерському обліку при формуванні облікової інформації щодо суб'єкта господарювання;

2) кожен принцип бухгалтерського обліку, з одного боку, має впливати один на одного та не розглядатися окремо, а з іншого боку, він не має підпорядковуватися іншим принципам бухгалтерського обліку та має бути незалежним у системі принципів.

В аспекті інформатизації системи управління необхідно виходити з принципів бухгалтерського обліку (рис. 1):

1) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок формування сутності (документування) облікової інформації – принцип доказовості, принцип автономності, принцип превалювання сутності над формою, принцип повного висвітлення;

2) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок вартісного вимірювання облікової інформації – принцип історичної собівартості, принцип єдиного грошового вимірника;

3) принципи бухгалтерського обліку, що визначають порядок відображення облікової інформації у часі – принцип хронології, принцип нарахування, принцип обачності, принцип безперервності (історизму), принцип періодичності;

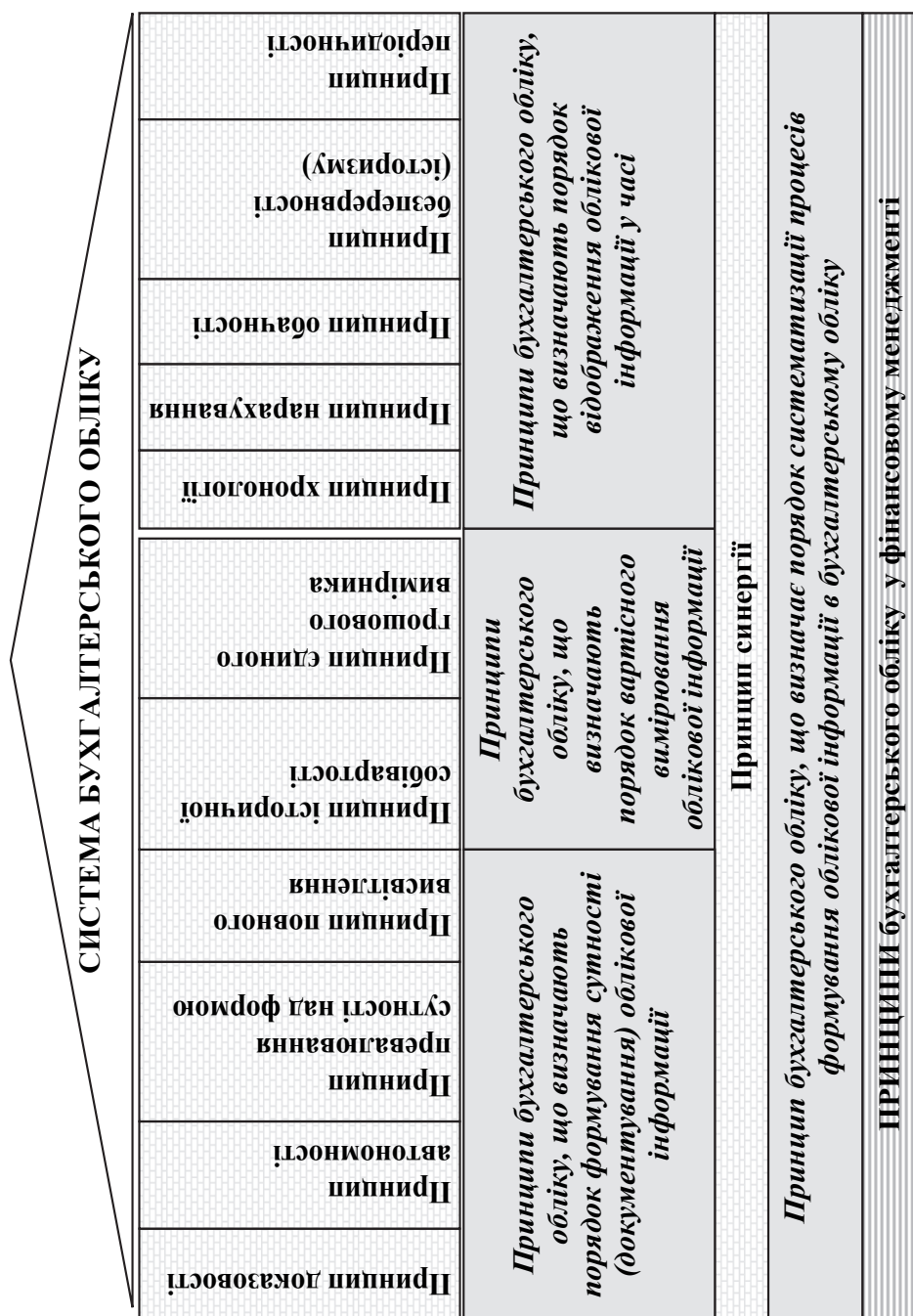

Рис. 1. Система принципів бухгалтерського обліку в контексті інформатизації фінансового менеджменту

4) принцип бухгалтерського обліку, що визначає порядок систематизації процесів формування облікової інформації в бухгалтерському обліку – принцип синергії.

Уточнимо сутність систематизованих принципів бухгалтерського обліку в аспекті інформатизації системи управління з огляду на досягнення синергетичного ефекту.

Принцип доказовості передбачає, що облікова інформація має формуватися виключно на підставах документальної реєстрації господарських операцій у первинних бухгалтерських документах. Такі документи повинні мати юридичну силу або службовий характер.

Принцип автономності (одиниці обліку) полягає в тому, що кожне підприємство необхідно розглядати як окремий суб'єкт господарювання, відокремлений від його власників, відповідно облікова інформація щодо діяльності власників (наприклад, про особисте майно та зобов'язання власників) не має формуватися в системі бухгалтерського обліку підприємства. Таким чином, автономність передбачає відокремлення власника від суб'єкта господарювання: господарська одиниця, щодо якої формується та інтерпретується облікова інформація, відокремлюється від власника або від інших господарських одиниць обліку.

Принцип превалювання сутності над формою передбачає, що облікова інформація формується, виходячи із сутності господарських операцій суб'єкта господарювання, а не лише виходячи з юридичної форми відповідних первинних бухгалтерських документів. Це забезпечує формування облікової інформації за змістовністю існуючих господарських процесів на підприємстві.

Принцип повного висвітлення полягає в тому, що система бухгалтерського обліку має містити всю облікову інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Принцип хронології, це принцип за яким господарські факти в бухгалтерському обліку мають реєструватися в календарно-хронологічній послідовності їх виникнення. Використання принципу хронології дозволяє уникнути викривлень в обліковій інформації внаслідок послідовності реєстрації господарських операцій та забезпечує можливість порівняння результатів діяльності підприємств за різні періоди часу. Крім того, використання принципу хронології сприяє підвищенню достовірності облікової інформації щодо фінансово-господарського стану та результатів діяльності суб'єктів господарювання.

По суті, цей принцип є більш узагальненим, ніж принцип відповідності доходів і витрат, оскільки встановлює правила реєстрації облікової інформації щодо всіх об'єктів обліку, а не тільки доходів і витрат підприємства. Тому доцільно запровадити в системі бухгалтерського обліку необхідність додержання саме принципу хронології та окремо принципу нарахування. Принцип нарахування передбачає, що облікову інформацію про доходи й витрати слід відображати в бухгалтерському обліку в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Використання цього принципу обов'язкове для українських суб'єктів господарської діяльності. На підставі його використання визначаються фінансові результати за видами економічної діяльності (табл. 2).

Фінансові результати від звичайної діяльності підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за січень-вересень 2011 р., млн грн [13]

Види економічної діяльності	Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		% до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат	% до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат
Усього¹	112930,3	64,0	212278,1	36,0	99347,8
у тому числі сільське господарство, мисливство, лісове господарство	14703,3	85,1	17691,0	14,9	2987,7
промисловість	64656,3	59,2	106026,8	40,8	41370,5
будівництво	-848,5	58,2	1899,0	41,8	2747,5
торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	16179,0	65,8	31242,3	34,2	15063,3
торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт	1270,9	60,3	3155,2	39,7	1884,3
оптова торгівля посередництво в оптовій торгівлі	14702,7	66,6	25510,1	33,4	10807,4
роздрібна торгівля; ремонт побутових виробів та предметів особистого вжитку	205,4	66,7	2577,0	33,3	2371,6
діяльність готелів та ресторанів	21,6	61,8	606,8	38,2	585,2
діяльність транспорту та зв'язку	14075,5	58,5	20017,0	41,5	5941,5
фінансова діяльність	10907,3	67,9	26484,8	32,1	15577,5
операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	-4232,6	62,5	7420,9	37,5	11653,5
освіта	58,3	72,7	89,4	27,3	31,1
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	69,4	66,0	293,6	34,0	224,2
надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	-2631,5	50,3	488,9	49,7	3120,4

¹ Дані наведено без урахування результатів діяльності малих підприємств, бюджетних установ, НАК «Нафтогаз України» (вид економічної діяльності «операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям»), ДК «Укртрансгаз», ВАТ «Укртрансфаста», ЗАТ АК «Аеросвіт» («діяльність транспорту та зв'язку»).

У процесі інформатизації системи управління принципу нарахування віддають перевагу над принципом грошових коштів (*cash basis*), однак кожний з них має право на існування залежно від характеру управлінських завдань, щодо яких формується конкретна облікова інформація.

Принцип єдиного грошового вимірника передбачає, що формування облікової інформації суб'єкта господарювання має здійснюватися в єдиній грошовій одиниці. Визначення вартості активів, структури та вартості капіталу підприємства, їх зміни у часі є провідним питанням у процесі управління. Це пов'язане з необхідністю певною мірою забезпечити регулювання робочого часу та розподіл праці між господарськими сегментами, ув'язування потреб і ресурсів як на локальному рівні окремого сегмента чи підприємства, так і в масштабі корпорації, холдингу, окремої галузі економіки та держави загалом. Впровадження принципу єдиного грошового вимірника спрямоване на формування спроможності управлінської ланки порівняти доходи, витрати та результати діяльності на основі загальної одиниці виміру – грошової.

Саме оцінювання за методом історичної собівартості покладено в основу іншого принципу бухгалтерського обліку, що визначає порядок вартісного вимірювання облікової інформації, – принципу історичної собівартості, який передбачає визначення як пріоритетної оцінки облікової інформації щодо активів підприємства, її оцінку, виходячи з витрат на їх придбання або виробництво (створення).

Дотримання принципу єдиного грошового вимірника необхідно забезпечувати в компіляції з принципом обачності, згідно з яким застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки має запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Окремої уваги в цьому аспекті заслуговує поширений у міжнародній практиці [6, с. 92] принцип консерватизму, що уточнює принцип обачності та який формують два положення: визнання збільшення капіталу відбувається тільки тоді, коли це є цілком визначеною подією; визнання зменшення капіталу відбувається тільки тоді, коли це є цілком визначеною подією.

З огляду на визначені підходи щодо використання цих принципів та завдання, досягнення яких забезпечується за умови їх використання, не можемо погодитися з думкою С.Ф. Голова [12, с. 424] щодо неприйнятності застосування принципу обачності в бухгалтерському обліку. Саме впровадження цього принципу в облікову практику забезпечує достовірність облікової інформації та сприяє формуванню критичного «консервативного» погляду на існуючий стан речей, що, у свою чергу, дозволяє формувати управлінські рішення з огляду на песимістичний варіант розвитку подій, зменшуючи ризики при управлінні підприємством.

Принцип безперервності (історизму) полягає в тому, що оцінка активів та зобов'язань підприємства здійснюється, виходячи з припущення, що його діяльність буде тривати далі. Цей принцип означає, що усі без винятку господарські факти, здійснені за участю суб'єкта господарювання, мають бути зареєстровані як у часі, так і у просторі.

Принцип періодичності полягає в забезпеченні можливості поділу облікової інформації підприємства на певні періоди. У міжнародній практиці він має також назву принципу облікового періоду. Цей прин-

цип використовується для регулярного формування облікової інформації за визначені часові проміжки. Тривалість діяльності компаній не обмежується у часі, тому в системі управління існує потреба в отриманні облікової інформації за окремі періоди. Повною мірою це стосується інформації щодо доходів, витрат та фінансових результатів підприємств. Поширеним є встановлення облікового періоду — календарний рік, з подальшою деталізацією за кварталами, місяцями, декадами.

З огляду на досягнення синергетичного ефекту системою бухгалтерського обліку як принципу, що визначає загальний порядок систематизації процесів формування облікової інформації, пропонуємо застосовувати новий принцип бухгалтерського обліку — **принцип синергії**, який полягає в забезпеченні інтеграції, поєднання окремих процесів формування облікової інформації (виявлення, вимірювання, реєстрації, групування, узагальнення, зберігання та передавання) в межах єдиної системи бухгалтерського обліку.

Додержання принципу синергії передбачає, зокрема, обов'язковість дотримання вимоги одноразової реєстрації інформації з первинного документа в системі бухгалтерського обліку, необхідність систематизації теоретичних, методологічних та методичних засад формування облікової інформації за стадіями облікового процесу, створення узгодженої системи реєстрів бухгалтерського обліку при групуванні та узагальненні облікової інформації, систематизацію процесів узагальнення та надання облікової інформації в бухгалтерській звітності.

Висновки. Загалом дотримання запропонованої системи принципів бухгалтерського обліку, в основу якої покладено їх класифікацію, виходячи зі змісту економічної категорії «облікова інформація» та процесів її формування, буде сприяти синергізму побудови системи бухгалтерського обліку для забезпечення інформатизації системи фінансового менеджменту суб'єктів господарювання в сучасних умовах еволюції світової та вітчизняної економік, для яких притаманна турбулентність, динамічність та нестабільність.

Список використаної літератури

1. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навч. посіб. / В.В. Сопко. — Київ: КНЕУ, 2006. — 526 с.
2. Бухгалтерський управлінський облік: підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. — Вид. 2-е перероб. і доп. — Житомир: ПП «Рута», 2002. — 480 с.
3. Свірко С.В. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: методологія та організація: монографія / С.В. Свірко. — Київ: КНЕУ, 2006. — 244 с.
4. Булатов М.А. Теория бухгалтерского учета / М.А. Булатов. — М., 2003. — 256 с.
5. Економічна енциклопедія: у 3 т. Т. 3 / редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) [та ін.]. — Київ, 2001. — 952 с.
6. Антони Н. Роберт. Основы бухгалтерского учета / Н. Роберт Антони. — М.: С.П. «Триада». — 318 с.
7. Бухгалтерський облік для економістів і правознавців: навч. посіб. / Л.Є. Берадзе, Т.А. Бондар, М.О. Воронова та ін.; за заг. ред. Ю.А. Кузьмінського. — Київ: КНЕУ, 2007. — 648 с.

8. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: за станом на 1 липня 2011 р. / Верховна Рада України [Електронний ресурс] // Інформаційно-правова система «Ліга:Закон» – 2011. – № 07.

9. Пушкар М.С. Сутність інтелектуалізації облікової системи та структура інформаційних ресурсів підприємства / М.С. Пушкар // Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України: Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 листоп. 2007 р.: матеріали. – Тернопіль: Економічна думка, 2007. – С. 15–24.

10. Мус Герольд. Бухгалтерський облік: основи – завдання – розв'язання / Герольд Мус, Рольф Ханшманн; пер. з нім. С. Лобачової. – Київ: КНЕУ, 2000. – 368 с. – Рос. мовою.

11. Бетге Йорг. Балансоведение / Йорг Бетге; пер. с нем.; науч. ред. В.Д. Новодворский. – М.: Изд-во «Бухгалтерский учет», 2000. – 454 с.

12. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С.Ф. Голов. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

13. Державна служба статистики України: статистичні дані [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>

Предложен авторский подход к систематизации учетных принципов, уточнена их сущность и сформулирован новый принцип бухгалтерского учета – принцип синергии для обеспечения информатизации системы финансового менеджмента субъектов в современных условиях эволюции мировой и отечественной экономик, для которых характерны турбулентность, динамичность и нестабильность.

Ключевые слова: *принципы бухгалтерского учета, учетная информация, систематизация учетных принципов, информатизация финансового менеджмента*

Architectural approach for organizing accounting principles is proposed, clarifies their nature and formulated new accounting principle – the principle of synergy to ensure the informatization of financial management's system in modern terms the evolution of world and national economies, for which the inherent turbulence, dynamics and instability.

Key words: *accounting principles, accounting information, filing of accounting principles, informatization of financial management.*

Надійшло 14.02.2012.

УДК 339.92:504

К.Р. Курбанов, Е.И. Пушкар

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧЕСКІЕ АСПЕКТЫ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄВРОСОЮЗ

В статье раскрываются аспекты вхождения Украины в Евросоюз, связанные с решением некоторых проблем энергетического кризиса и охраны окружающей среды от негативного влияния на нее автотранспортного комплекса. Украина имеет достаточно большой потенциал для производства биоэнергетических ресурсов, потребность в которых неуклонно растет в Европе, что открывает значительные перспективы для её интегрирования в Евросоюз.